

Bevrijding uit het stikstofgekkenhuis is alleen mogelijk door toetsing van Nederlandse wetten aan Europese richtlijnen te verbieden

Posted on 3 mei 2025 by Arnout Jaspers

Afgelopen week stuurde landbouwminister Femke Wiersma haar langverwachte plan naar de Tweede Kamer om Nederland uit het stikstofgekkenhuis te bevrijden. 'Startpakket Nederland van het slot' heet het plan. Vooraf was ik nogal geneigd om alles waar Wiersma mee zou komen het voordeel van de twijfel te geven. Het is namelijk vrijwel onmogelijk om op dit kansloos vastgelopen onderwerp met nieuw beleid te komen, in een land dat gegijzeld wordt door activistische rechters die ruim baan geven aan milieu-extremisten als Greenpeace en serieprocedeerder Johan Vollenbroek.

Niet voor niets was in januari een kabinetsbrede commissie 'Economie en Natuurherstel' gevormd, onder leiding van premier Dick Schoof, die volgens hem 'met man en macht' aan de slag zou gaan om de stikstofimpasse los te trekken. Die

commissie haalde om te beginnen de zelf opgelegde deadline niet om eind maart met een plan te komen. Dat kwam vast ook doordat die commissie weer de gebruikelijke polderreflex vertoonde: met alle partijen – de agrofood-sector, de boeren, de bouw, de milieu-lobby, de provincies, enzovoort – om de tafel gaan zitten. Alsof over stikstof nog niet genoeg vergaderd is in de afgelopen vijf jaar!

Aansluiten bij het ‘milieuspoor’

Nu ligt er dus een Startpakket, en laat me Wiersma toch nog het voordeel van de twijfel geven: misschien komen alle goede bedoelingen van haar, maar in de presentatie en de uitwerking is vooral de invloed van de dwangmatige ‘verbinder’ Schoof zichtbaar. Neem als voorbeeld de volkomen vastgelopen vergunningsverlening, waardoor bouwprojecten, innovatie in de landbouw en zelfs wandeltochten in de natuur niet door kunnen gaan.

Om dat urgente probleem aan te pakken, presenteert dit Startpakket de ‘Eerste contouren van een mogelijke uitwerking van een nieuw stelsel van vergunningverlening’. En vervolgens wordt er een tipje van de sluier opgelicht: ‘Gedacht wordt aan het vergroten van de voorspelbaarheid van toegestane activiteiten door aan te sluiten bij de ervaringen in het milieuspoor’ (wat dit ‘milieuspoor’ is wordt niet uitgelegd, maar ik neem aan dat ze hiermee allerlei andere regels voor lucht- water- en bodem-kwaliteit bedoelen waar wel mee te werken valt).

Dit is toch geen plan? Het is een voornemen tot het maken van een plan. Een document als dit had het kabinet met goed fatsoen een maand na aantreden kunnen publiceren, maar niet nu het er al een jaar zit. Inmiddels hadden er concrete wetsvoorstellen naar de Kamer gestuurd moeten zijn.

Wiersma wil, op zich volkomen terecht, in dat nieuwe stelsel van vergunningsverlening hele categorieën projecten die slechts eenmalig en heel weinig stikstof uitstoten, op voorhand vrijstellen van de knellende stikstofregels. Zoals de inmiddels fameuze wandeltochten die volgens de bestaande stikstofregelgeving onze natuur doen omvallen. Maar dit Startpakket noemt geen concrete categorieën, noch grenzen voor de stikstofuitstoot van zulke projecten. Dat moet allemaal later nog bepaald worden. Eigenlijk wil Wiersma een algemenere variant van de Bouwvrijstelling weer invoeren.

Raad van State...

Over het hele Startpakket is vooraf advies gevraagd aan de Landsadvocaat, en die zei over specifiek dit voornemen: 'De door u genoemde oplossingsrichtingen (...) betreffen varianten van een generieke toestemmingverlening voor categorieën van projecten, al dan niet in de vorm van een vrijstelling. Uit de rechtspraak komt naar voren dat dergelijke oplossingsrichtingen in de praktijk veelal te complex zijn om in rechte daadwerkelijk effect te sorteren.'

De Landsadvocaat bedoelt met dit juridisch koeterwaals, dat de Bouwvrijstelling, die in 2021 door het kabinet als noodmaatregel in de wet was opgenomen om tenminste de bouw uit de stikstofruik te loodsen, in 2022 door de Raad van State bij de eerste procedure door Vollenbroek meteen [is afgeschoten](#). Hoe denkt Wiersma zulke algemene vrijstellingen er straks wel door te krijgen bij de Raad van State?

...is bestuursrechtelijk Politbureau

Overigens, dat die Bouwvrijstelling gesneuveld is omdat 'dergelijke oplossingsrichtingen te complex zijn', is gebazel van de Landsadvocaat. Er is niks ingewikkelds aan: de rechters van de Raad van State accepteren geen enkele versoepeling van de stikstofregels vanwege hun fundamentalistische uitleg van het voorzorgsbeginsel. Zelfs al gaat het over enkele grammen stikstof, als 'niet op voorhand kan worden uitgesloten' dat die paar gram erbij (ongeveer één hondendrol) een minuscuul nadelig effect op de natuur heeft, dan zegt dit bestuursrechtelijke Politbureau altijd *NJET!*

Er staan ook wel concretere voornemens in dit Startpakket, die allemaal al eerder de ronde deden in het Haagse circuit. De meest ingrijpende is het uit de wet halen van de Kritische Depositie Waarde (KDW). De KDW geeft voor elk Natura2000-gebied, afhankelijk van het soort natuur aldaar, een maximum hoeveelheid stikstof die daar vanuit de lucht neer mag slaan (in kilogram stikstof per hectare per jaar). Momenteel wordt die KDW in bijna alle Natura2000-gebieden ruim overschreden, althans, voor zover je computermodel Aerius gelooft, want [het is heel lastig](#) om stikstofdepositie echt te meten.

Die stikstof*depositie* is uiteindelijk een gevolg van stikstof*emissie* door landbouw, verkeer, industrie en inwaai vanuit het buitenland. Wat je aan stikstof uitstoot, komt

uiteindelijk weer een keer naar beneden, maar waar precies is een zeer ingewikkelde kwestie. De hele stikstofellende in Nederland wordt veroorzaakt doordat we onze zelf opgelegde normen voor de met Aerius berekende stikstofdepositie in Natura2000-gebieden overschrijden, en daar beleidsconsequenties aan verbinden met een gestrengheid waar de Taliban vol bewondering naar zou opkijken.

Juridische kramp

Het lijkt dus een meesterzet: neger voortaan die KDW en de stikstofdepositie, en zet alleen in op de – goed meetbare – vermindering van de stikstofemissie. Het Startpakket noemt reductiepercentages voor 2035 per sector: industrie 50 procent, landbouw 42-46 procent en verkeer (inclusief bouw) 50 procent.

Het grote probleem is opnieuw [de juridische houdbaarheid](#). De Raad van State rechtvaardigt haar fundamentalistische houding wat betreft stikstofdepositie met de Europese Habitatrichtlijn, die van lidstaten eist dat hun Natura2000-gebieden niet verslechteren. In Nederland zitten we in de onwetenschappelijke, puur juridische kramp van: overschrijding KDW = verslechtering.

Hoe bewijs je dat het gevaar geweken is?

Wat nu als de KDW niet meer in de relevante wetgeving voorkomt? Dan geldt nog steeds de Europese eis van 'geen verslechtering', maar hoe gaan rechters dan beoordelen wat de staat van instandhouding van een Natura2000-gebied is, en of de overheid wel genoeg doet om verslechtering tegen te gaan? Hier opent zich een juridisch niemandsland dat een nieuw jachtterrein wordt voor Vollenbroek, Greenpeace en andere milieu-extremisten.

Op hun aangeven zullen rechters gaan eisen, dat de overheid aantoont dat de maatregelen die zij heeft genomen (algemene reductie van de stikstofemissie, maar ook lokaal, zoals het uitkopen van boeren) de verslechtering van concrete Natura2000-gebieden tot staan brengt, en dat al ruim voor 2035. De Landsadvocaat constateert terecht, dat het Startpakket nauwelijks iets zegt over deze zogeheten 'gebiedsgerichte doorrekening'. Hoe ga je zoiets bewijzen, als je echt, met rubberlaarzen aan, in een Natura2000-gebied moet gaan kijken hoe dat er aan toe is, en of het gevaar van verslechtering er nu geweken is? Dat zet de deuren wijd open voor milieuactivisme en interpretatie door de rechter, en gezien de

jurisprudentie in zulke zaken belooft dat niets goeds voor Nederland.

Zolang de macht van de Raad van State niet op een fundamenteel niveau wordt aangepakt, kan elk nieuw natuurbeleid stranden op hun toetsing aan de Europese Habitatrichtlijn en aanroepen van het voorzorgsbeginzel. De Nederlandse rechter mag wetten niet toetsen aan onze eigen Grondwet, maar wel aan zulke Europese richtlijnen, die ooit in Brussel zijn afgekondigd als religieuze dogma's, zonder enige consideratie met nationale belangen of veranderende omstandigheden.

En dus heeft de Raad van State achtereenvolgens de PAS-wetgeving, de Bouwvrijstelling en het intern salderen onwettig verklaard. Iedere keer werden daarmee de duimschroeven wat betreft stikstof verder aangedraaid.

Neem een voorbeeld aan Duitsland

In Duitsland heeft een rechtbank die vergelijkbaar is met onze Raad van State in vergelijkbare milieuzaken een beroep op de Habitatrichtlijn om Duitse milieunormen buiten werking te stellen resoluut afgewezen. Lidstaat Duitsland bepaalt zelf hoe het invulling geeft aan de Europese Habitatrichtlijn. Als Brussel daar een probleem mee heeft, moet Brussel maar gaan procederen tegen Duitsland, en dat doen ze niet. Er is geen Duits equivalent van Johan Vollenbroek, omdat Johan Vollenbroek in Duitsland geen poot aan de grond krijgt bij de rechter.

Hoe lang duurt het, om een wet aan te nemen die de Raad van State verbiedt om Nederlandse wetten te toetsen aan Europese richtlijnen?

Wynia's Week verschijnt drie keer per week, **156 keer per jaar**, met even onafhankelijke als broodnodige artikelen en columns, video's en podcasts. U maakt dat samen met de andere donateurs mogelijk. Doet u weer mee? Kijk [HIER](#). Hartelijk dank!